

Dezenformasyon

Bu kaynak, **dezenformasyona, yani kasıtlı olarak yanıltmak ve zarar vermek için oluşturulan veya paylaşılan bilgilere odaklanır.**

Yanlış haber, kasıtlı olarak yanıltmak veya zarar vermek amacıyla paylaşılan yanlış veya hatalı bilgilerdir.

Yeni Zelanda Güvenlik İstihbarat Servisi (NZSIS), dezenformasyonu, zarar vermek veya daha geniş bir amaca ulaşmak amacıyla kasıtlı olarak yayılan yanlış veya yanıltıcı bilgiler olarak tanımlar. Bu bilgiler, genellikle çevrimiçi veya sosyal medyada yayılır, ancak televizyonda, radyoda veya gazetelerde de dahil olmak üzere haberlerde de yer alabilir.

Yabancı devletler ve onların vekilleri, dezenformasyonu yabancı müdahale girişimlerinin bir parçası olarak kullanıp insanları ve toplulukları zararlı şekillerde etkileyebilir ve yanıltabilirler.

Dezenformasyon nasıl yayılır

Dezenformasyon çeşitli şekillerde yayılabilir, bunlar arasında:

- Bilgilerin genellikle insanların güvendiği kişiler arasında iletildiği **mesajlaşma uygulamaları ve topluluk ağları.**
- İnsanların tanıdık kaynaklardan geldiği veya anladıkları bir dilde olduğu için daha çok güvenebileceği **ve topluluk veya menfaat grupları içinde paylaşılan içerikler.**
- **Yeni Zelanda dışından medya veya kaynaklardan** alınan, Yeni Zelanda medyası veya bağlamlarıyla örtüşmeyebilecek bilgiler.
- **Sosyal medya platformları**, özellikle TikTok videoları, Instagram klipleri veya Twitter/X postaları gibi kısa biçimli içerikler yanlış bilgileri hızla yayabilir.
- **Influencerlar ve mikro-influencerlar**, büyük veya güvenilir bir takipçi kitlesine sahip oldukları için yanlış bilgi yayabilirler.
- **Arama motorları ve platformlardaki öneriler**, kullanıcılar aramasalar bile yanlış bilgi gösterebilir.
- **Çevrimdışı paylaşım**, örneğin basılı broşürler, posterler, iş yerlerinde, okullarda veya topluluklarda ağızdan ağıza yayılan bilgiler.

Dezenformasyon çeşitleri

Yabancı devletler, yabancı müdahalenin bir parçası olarak dezenformasyon kullanabilir. **İnsanları kasıtlı olarak yanıltmak için** kullanılabilecek bazı içerik örnekleri şunlardır:

- **Yanıltıcı viral içerik:** Dikkat çekmek ve insanları bir bağlantıya tıklamaya teşvik etmek için kasıtlı olarak tasarlanmış ve genellikle yanıltıcı veya abartılı iddialar kullanan çevrimiçi içerik.
- **Aldatıcı, abartılı veya yanlış başlıklar:** İnsanları yanıltmak için bilgiyi bilerek çarpıtan, abartan veya yanlış sunan başlıklar.
- **Kasıtlı olarak kötü veya manipüle edilmiş gazetecilik:** Güvenilir habermiş gibi sunulan ancak kasıtlı olarak düzgün araştırma, kanıt olmadan veya gerçekliği kontrol edilmeden sunulan makaleler.
- **İtibara zarar veren yanlış bilgiler:** Bir kişinin itibarını olumsuz etkilemek veya karalama kampanyaları yürütmek amacıyla kasıtlı olarak tasarlanmış ve genellikle yabancı bir devleti açıkça eleştiren bireyleri hedef alan içerik.
- **Uydurma veya manipüle edilmiş gerçekler:** İnsanları yanıltmak ve kandırmak için kasıtlı olarak dahil edilmiş zaman çizelgeleri, yerler, isimler veya kaynaklar gibi yanlış detaylar.
- **Sahte veya değiştirilmiş fotoğraflar ve videolar:** İzleyicileri kasıtlı olarak kandırmak için dijital olarak yaratılmış veya manipüle edilen (yapay zeka kullanılarak) görüntü veya videolar.
- **Koordineli güçlendirme:** Hesaplar, bot veya web siteleri ağları tarafından kasıtlı olarak yanıltıcı içeriklerin paylaşarak gerçekte olduğundan daha güvenilir veya popüler görünmesi.
- **Devlet bağlantılı medya veya açıklanmayan bağlantılar:** Kendini bağımsız olarak tanıtan ancak yabancı hükümetlerle bağlantılı olan kuruluşlar, web siteleri veya sosyal medya hesapları tarafından üretilen içerik.
- **Dezenformasyon amaçlı kullanılan hiciv veya parodi :** İnsanların görüşlerini bilerek yanıltmak ve etkilemek için kullanılan ve bazen koordineli dezenformasyon kampanyalarının bir parçası olan hiciv veya parodi içerikleri.

Gördükleriniz hakkında düşünmek

Şunları kontrol edin:

- **Bilginin güvenilir bir kaynaktan gelip gelmediği** ve diğer güvenilir haber sitelerinin aynı bilgileri aktarıp aktarmadığı. Daha fazla bilgi edinmek için Netsafe'in [Sahte Haber Nasıl Tespit Edilir](#) kaynağına göz atın.
- **Orijinal hikayenin veya bilginin nerede ortaya çıktığı** ve kimin tanıttığı ya da paylaştığı.
- **Yazarın kim olduğu ve geçmişi, amacı veya ilgi alanları** (örneğin, belirli bir bakış açısını bilgilendirmeye, sağlamaya, teşvik etmeye veya insanların görüşlerini etkilemeye çalışıp çalışmamaları).

Şunları göz önünde bulundurun:

- İçerik güçlü bir duygusal tepkiyi (örneğin, aciliyet, korku veya öfke) tetiklediğinde **duraklama**.
- İçeriğin **neden** oluşturulduğunu veya paylaşıldığını sorgulamak (örneğin, görüşleri etkilemek, tıklama toplamak veya harekete geçmeyi tetiklemek).
- Bilgiye inanılırsa veya paylaşılsa **kimin fayda sağladığını düşünmek**.

Örneğin, 'kaldırılmadan önce şimdi paylaşın' diyen bir gönderi görürseniz, neden paylaşıldığını düşünmeniz gerekir.

Emin olmadığınız zaman yapmanız gerekenler

Bir şeyin dezenformasyon olup olmadığını hemen bilmemenin normal olduğunu hatırlamak önemlidir.

Bilgi paylaşmadan önce zaman ayırmak, size bunun doğru olup olmadığını düşünme, gerçekleri kontrol etme ve yanlış bir şey yaymaktan kaçınma şansı verir.

Ayrıca, aile üyeleri veya arkadaşlar gibi güvenilir kişilerle de konuşarak bilgiler hakkında ne düşündüklerinizi duyabilirsiniz.

Yabancı devletler ve onların vekilleri tarafından kullanılan dezenformasyon

Aşağıda, yabancı devletler ve vekilleri tarafından **dezenformasyon yaratırken** kasıtlı olarak kullanılan bazı özellikler yer almaktadır:

- **Güçlü duyguları uyandırır**, önemli gerçekleri veya kanıtları kasıtlı olarak dışarıda bırakarak öfke, korku veya öfkeyi tetikler.
- Tepkiyi tetiklemek veya hızlı yayılmak **için bilgiyi yanlış veya abartılı bir şekilde sunar.**
- Okuyucuları bilgilendirmek yerine onların tepkilerini tetiklemek için **duygu yüklü bir dil kullanır.**
- **Açık bir önyargı gösterir veya** insanların bir konu veya grup hakkında nasıl düşündüğünü etkilemek **için klişelere dayanır.**
- **Farklı bakış açılarını veya görüşleri** hariç tutarak hikayenin sadece bir tarafını sunar.
- **Yanlış, manipüle edilmiş veya güncel olmayan bilgileri** doğru gibi sunar.
- **Mükerrer yazım veya dilbilgisi hataları** içerir, ve bu bazen düşük güvenilirlik veya çok hızlı oluşturulmuş içerik anlamına gelebilir.
- Yanıltıcı bilgiyi desteklemek **için düşük kaliteli, montajlanmış veya bağlam dışı görseller veya videolar kullanır.**

Sosyal medya akışınızı kontrol altına alın.

Bir sosyal medya hesabı yanlış veya yanıltıcı bilgi paylaşıyorsa:

- Daha fazla benzer içeriğin ortaya çıkmasını önlemek için hesabı **engelleyin veya takip etmeyi bırakın.**
- **Çevrimiçi** zararlı içeriği azaltmak için hesabı sosyal medya platformuna bildirin.

Dezenformasyon nasıl bildirilir?

Zararlı veya yanlış çevrimiçi içerikleri şu şekillerde bildirebilirsiniz:

- Yanlış bilgi ve diğer zararlı içerikleri Netsafe web sitesine bildirin.
- Medya içeriği yanıltıcıysa veya yayın kurallarını ihlal ediyorsa, Yayın Standartları Otoritesi, [Yeni Zelanda Medya Konseyi](#) veya [Reklam Standartları Otoritesi'ne](#) şikayette bulunun.
- **Platform raporlama özelliklerini kullanarak** sosyal medyada yayılan dezenformasyonu bildirin.

Netsafe hakkında daha fazla bilgi edinin

[Netsafe](#), Yeni Zelanda'nın bağımsız, kar amacı gütmeyen çevrimiçi güvenlik kuruluşudur. Yeni Zelanda'daki [çocuklar ve gençler](#), [ebeveynler ve bakım verenler](#), [yetişkinler](#) ve [yaşlılar](#) dahil olmak üzere insanlara çevrimiçi güvenlik desteği, uzmanlık ve eğitim sunmaktadır.

Headspace Invaders

[Headspace Invaders](#), 12-16 yaş arası gençlerin çevrimiçi içerikte gezerken özgüven ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olan etkileşimli bir platformdur; böylece gençler çevrimiçi manipülasyon, baskı ve zararı fark ederler.